

IV rozbiór Polski – puzzle edukacyjne

Paweł Kowalski

Dzięki nowym puzzlom przygotowanym przez IPN praca z mapą nie musi być dla uczniów trudnością nie do pokonania.

Wojak Szwejk twierdził, że wszystkie drogi prowadzą do czeskich Budziejowic, zatem podążając do tego zacnego grodu, nie korzystał z mapy. Z jakim skutkiem, wiedzą czytelnicy powieści Jaroslava Haška *Przygody dobrego wojaka Szwejka*. Dziś, w czasach systemu nawigacyjnego GPS, który prowadzi nas od drzwi do drzwi w prawie każdym zakątku świata, właściwie należałoby podzielić dystans bohatera słynnej humoreski wobec kartograficznych skamielin. Niestety, program nauczania historii i geografii nadal przewiduje obowiązkową pracę z mapą. Ponieważ większość uczniów ma małe szanse, by uniknąć tego „przykrego doświadczenia”, Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi podjął próbę przyjścia w sukurs potrzebującym.

A mówiąc już całkiem serio, mapa to jeden z ważniejszych środków dydaktycznych stosowanych na lekcji historii. Lokalizacja w przestrzeni odgrywa ważną rolę w poznawaniu minionych wydarzeń, ich porządkowaniu i synchronizacji. Współczesna edukacja oczekuje od nauczyciela stosowania aktywizujących metod kształcenia, wymagających zaangażowania uczniów podczas lekcji. Temu służą puzzle edukacyjne *IV rozbiór Polski* – narzędzie dydaktyczne, które ma pomóc w utrwalaniu materiału oraz kształcić umiejętność orientacji przestrzennej i czytania mapy.

Puzzle powstały w wyniku dwuletnich testów, prowadzonych podczas zajęć z uczniami wszystkich typów szkół na każdym etapie edukacji. Składają się z mapy historycznej okupowanej Polski (z końca 1939 roku) z uwzględnieniem wcześniejszych zmian granic w regionie, dokonanych w latach 1938–1939, naniesionej na tradycyjne puzzle o wymiarach 120 cm x 96 cm (ułożenie 156 elementów zajmuje ok. 12–15 minut), oraz 44 kart ze zdjęciami archiwalnymi, opatrzone komentarzem historycznym systematyzującym wiedzę o wydarzeniach politycznych w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 1938–1939. Prezentowane narzędzie dydaktyczne można wykorzystywać na lekcji historii: jako ćwiczenie zapoznające uczniów z mapą historyczną lub jako grę edukacyjną z wykorzystaniem mapy i kart informacyjnych.

W zależności od liczby jednostek lekcyjnych, którymi dysponuje nauczyciel, można przeprowadzić rozgrywki w trzech wariantach czasowych: pierwszy – 45 min, drugi – 90 min, trzeci – 120 min. W każdym z wariantów układamy z puzzli mapę.

Fot. OBEP IPN w Łodzi

Następnie przechodzimy do drugiej fazy gry, w której uczniowie losują ilustrowane karty miejscowości z komentarzem historycznym. Miejscowości wyszczególnione na kartach należy odnaleźć na mapie w określonym czasie i wyróżnić jednym z trzech znaczników chronologicznych. Trzy rodzaje znaczników symbolizują czas poprzedzający wybuch II wojny światowej, kampanię wrześniową i okupację ziem polskich w 1939 roku. Gracze otrzymują jeden punkt za poprawne wskazanie miejscowości na mapie i oznaczenie jej odpowiednim znacznikiem chronologicznym. Fazę trzecią rozgrywa się w wariantach 90 min i 120 min. W tej fazie uczestnicy gry ponownie losują wcześniej wykorzystywane karty miejscowości z komentarzem historycznym i w wyznaczonym czasie zbierają z mapy odpowiadające im znaczniki chronologiczne, za co otrzymują po jednym punkcie. Suma punktów zdobytych w poszczególnych fazach gry decyduje o zwycięstwie.

Puzzle można wykorzystać na lekcjach powtórzeniowych dotyczących sytuacji międzynarodowej w Europie w przededniu II wojny światowej, przebiegu i następstw kampanii wrześniowej 1939 roku oraz polityki władz sowieckich i niemieckich wobec ludności okupowanej Polski. Puzzle są przeznaczone dla uczniów w wieku od 12 lat. Zgodnie z podstawą programową mogą znaleźć zastosowanie w szkołach podstawowej i ponadgimnazjalnej. Trafia do odbiorców w drugim semestrze roku szkolnego 2015/2016. Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Łodzi planuje przeprowadzenie od marca br. szkoleń metodycznych, które zaznajomią nauczycieli z tą pomocą dydaktyczną. Każda szkoła za pośrednictwem uczestników zajęć otrzyma bezpłatnie trzy egzemplarze gry. W pierwszej kolejności będą to placówki położone na obszarze działania Oddziału IPN w Łodzi. Szkolenia będą organizowane w IPN, ośrodkach doskonalenia nauczycieli i szkołach. 📌

Paweł Kowalski – pracownik Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Łodzi